

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
หมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า
อำเภอสว่างนิคม จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

นางสาวสิรินธร เยาว์สูงเนิน : การประเมินโครงการหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า

อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์วรศิษฐ์ อุทัย

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 4 ข้อ ของการดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ปัจจัยบวกและปัจจัย ที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย กระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านมะเกลือเก่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 โดยวิธีการศึกษาเอกสารข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้ จากการจัดเวทีชาวบ้าน การสังเกต และการสัมภาษณ์ชาวบ้านมะเกลือเก่า และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผลการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า บรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า เกิดจากความร่วมมือของชาวบ้านในหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนหมู่บ้านกับคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกในหมู่บ้านเป็นอย่างดี การมีระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า มีการจัดโครงสร้างของระบบองค์กรอย่างชัดเจน และยังมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน และการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการอย่างลงตัว มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองทางกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า ได้เปิดโอกาสให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สมบูรณ์มากพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากชุมชนภายนอกอยู่บ้าง การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมสมาชิกในหมู่บ้านมะเกลือเก่า มีการรวมตัวกลุ่มในการประกอบอาชีพค้าขาย เกษตรกร บริการ มีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกในหมู่บ้านมีความร่วมมือร่วมใจ มีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยการศึกษาจากการเข้าร่วมกิจกรรมตามวันสำคัญทางศาสนา

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา...นางสาว สิรินธร เยาว์สูงเนิน...

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา...*Dr. O. A. O.*...

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา...*Ph. H. H.*...

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาบริหารจัดการและประเมินโครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

ท. อ. อุม

(อาจารย์วรศิษฐ์ อุทัย)

กรรมการสอบ

ท. อ. อุม

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ท. อ. อุม

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน 10 ค.ศ. 2545 พ.ศ.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความร่วมมือและความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่านซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัยทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์มพรรย์
- อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- อาจารย์สุริยา สมุทรอุปดี ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช้มุก ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- อาจารย์วรศิษฐ์ อุทัย อาจารย์ที่ปรึกษา
- อาจารย์วาสนา แก้วกล้า

- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณคุณปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ พี่ น้อง ในหมู่บ้านเลี้ยงที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิตประจำวัน

(นางสาวสิรินทร เขียวสูงเนิน)

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

กันยายน 2545

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1-2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2-3
4. วิธีการดำเนินการ	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	4-5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	6-7
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	7-10
3. แบบติดตามสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	10
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	10-11
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11-13
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	13-14

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
7. การประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	14-16
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	16-17
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	19-21
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีดำเนินการเก็บข้อมูล	21-22
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	22-23
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	23-26
5. ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ศึกษา	26
6. ตัวชี้วัดการประมวณเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา	26-27
7. ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์	27
8. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าบนตัวแปร	27-33
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	34-45
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	45-55
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู	56
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	56-58
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	59
2. วิธีการดำเนินการ	59
3. ผลการดำเนินการ	60
4. อภิปรายผล	60-62
5. ข้อเสนอแนะ	63-64
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก	66
ภาคผนวก ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	67-90
ประวัติผู้ประเมินโครงการ	91

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกลักษณะประชากร	40-41
2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ	42
3 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2	46
4 รายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2	46-49
5 จำนวนร้อยละของความเข้มแข็งจำแนกตามลักษณะตัวแปร	57-58

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

- 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ การไม่มีทุน และขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุ ฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึงพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

หมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จ.นครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุน พร้อมกับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อที่จะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมิน และผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษามัคคิตกองทุน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 นี้มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report) ฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของ กระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ในประเด็นต่อไปนี้

2.1.1 บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก

2.1.2 บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจของบ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในบ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้าน เศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ตามข้อ 2.1 ว่ามีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

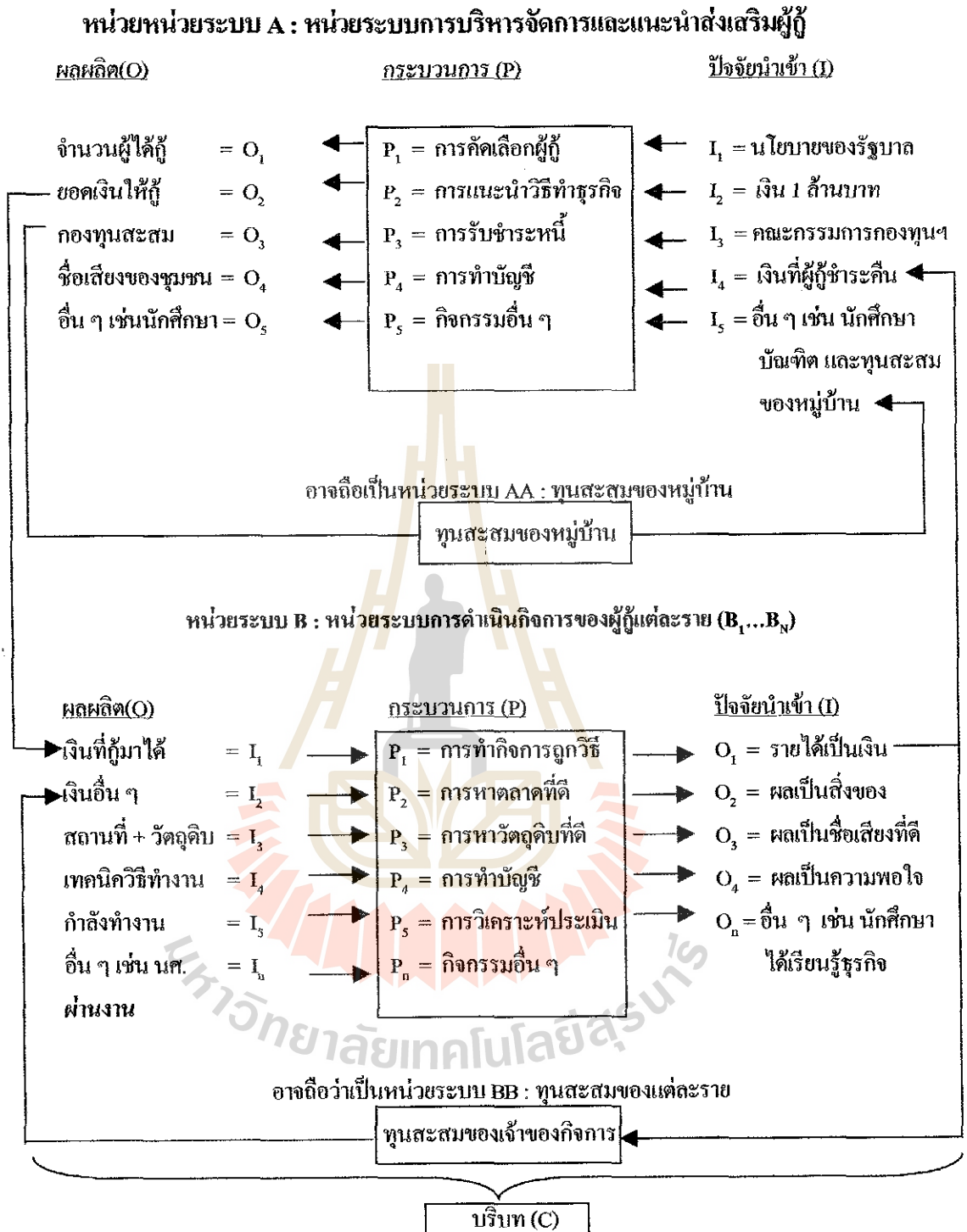
2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในบ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิต

เมื่อนำ ชิฟฟ์โมเดล มาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ที่มา : (เฉลียว ปรินักดี และคณะ 2545 : 21)

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ที่ผู้ทำ

สารนิพนธ์ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีพอิมเคตวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ ในโครงร่างที่เป็นชุดภาคผนวก หมายเลข 1

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.2 ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนฯ

5.3 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฯ และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

5.4 ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธี ที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง เงินกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย เงินจากการจัดสรร 1 ล้านบาท และเงินประเภทอื่นตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 6 ข้อ 23 (2) – (8)

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้อยู่อาศัยในบ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่สมัครและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้อยู่อาศัยในบ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบฯ ข้อ 17 จำนวน 11 คน

ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเลือกจากกรรมการกองทุนหมู่บ้านด้วยกันให้ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่นายพิชัย บุตราภาส

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน ออกโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านให้ความเห็นชอบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กองทุน 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ บริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.2.1 กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และวิธีการที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้

1.2.2 คุณสมบัติกรรมการตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

1.2.3 ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน

1.2.4 มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน

1.2.5 การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน

1.2.6 สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบอย่างครบถ้วน

1.2.7 มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจ พอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2)
- 3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ผู้เขียนใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ และในการประเมินโครงการกองทุน หมู่บ้านที่ผู้เขียนรับผิดชอบอยู่

(รายละเอียดเพิ่มอยู่ในภาคผนวก)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า “กทบ.”
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งได้อีก
3. นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
 - ตาย
 - ลาออก
 - เป็นบุคคลล้มละลาย
 - คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
 - เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 - ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
4. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด
5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้
 1. กำหนดนโยบาย
 2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ
 5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา
 6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
 7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
 8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
 9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ หรือ ลูกจ้างของส่วนราชการ หรือปฏิบัติงานตามปกติ

10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11. การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

12. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

13. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

14. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้การประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาสolicitความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและ จัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการ ในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของจำนวน ครัวเรือนทั้งหมด

1.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

1.3 วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน

2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูล รายละเอียดความเป็นจริงของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้าน, จำนวนครัวเรือน, อาชีพของประชากร, ผลผลิตของประชากร และรายได้เฉลี่ยของประชาชน

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น

- จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- วันที่มีการเลือกคณะกรรมการ

- เงินทุนหมู่บ้าน
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3. การเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ระเบียบข้อบังคับ มีข้อกำหนดในเรื่องต่อไปนี้แล้วหรือไม่
- วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดยใคร

4. ทูลดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- จำนวนกลุ่ม และองค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน
- ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสมาชิกแล้ว
- จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปของ

การถือหุ้น การออม ค่าธรรมเนียม เงินบริจาค และเงินให้เปล่า

- การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน หรือ ธกส.
- หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ความร่วมมือ หรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านและชุมชนหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน และชุมชนเมืองหรือไม่

5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า เลขที่ 045 หมู่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสว่าง

จังหวัดนครราชสีมา 30170

2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- 2.1 เพื่อกอบกู้บ้านเมืองในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
- 2.2 เพื่อช่วยเหลือชุมชนให้มีรายได้เลี้ยงครอบครัว
- 2.3 เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 2.4 เพื่อนำวัสดุจากท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์
- 2.5 เพื่อนำดอกผลมาจัดทำเป็นกองทุนและสวัสดิการ

3. แหล่งที่มาของกองทุน

- 3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 3.2 เงินกู้ยืม
- 3.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 3.5 เงินฝากสัจจะเงินรับฝาก
- 3.6 เงินค่าหุ้น
- 3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 3.8 เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติดพันอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 เป็นสมาชิกบ้านมะเกลือเก่า โดยมีภูมิลำเนาอยู่หมู่ที่ 2 ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนมี
การจัดตั้งกองทุน
- 4.2 เป็นผู้ที่มีพร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับของหมู่บ้าน
- 4.3 ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือ สติพั่นเพี้ยนไม่สมประกอบ
- 4.4 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 4.5 มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวน
หุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 5.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 5.2 ผู้ที่คุณสมบัติตามข้อ 4 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุน
ได้ปีละ 1 ครั้ง โดยสมัครเป็นสมาชิกได้เป็นรายบุคคล

5.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

5.4 การรับสมาชิกเข้ากลุ่มจะต้องได้รับความเห็นชอบ จากที่ประชุมของกลุ่มก่อน

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้

6.1 ตาย

6.2 ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

6.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม

6.5 จงใจฝ่าฝืนในระเบียบหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือกับกองทุนหรือไม่ได้ในให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

6.6 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการ กองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้ รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

2. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืม ตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไข และรายละเอียดการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

3. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีต ประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่า ดังกล่าวอย่างเปิดเผย

5. การกำหนดระยะเวลาคืนชำระเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาการชำระคืนเงินกู้หรือเงินทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนไปมอบให้กับคณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับที่กองทุนไว้แล้วแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

7. ในกรณีที่ผู้กู้ยืมได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมี หลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที ซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ ตามวรรคสองห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

(รายละเอียดดูเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

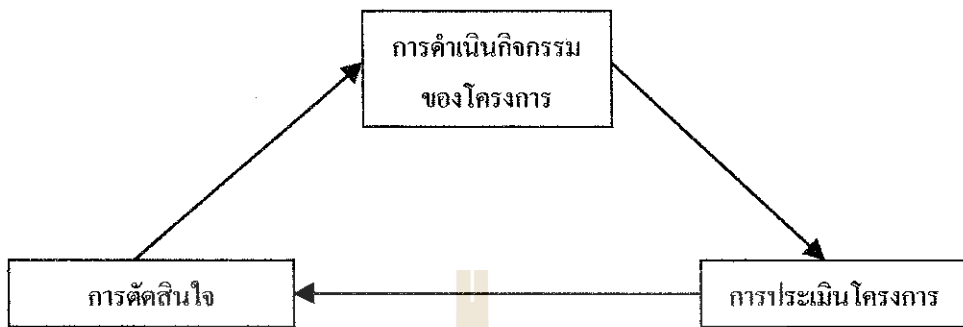
กรณีกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 อ.สูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1. การกู้เงินเงินจะแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามที่คณะกรรมการอนุมัติโครงการ
2. จะต้องนำเงินไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ถ้าหากไม่นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์คณะกรรมการจะยึดเงินคืนได้
3. การกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพตามโครงการ แต่ละโครงการวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดรายหนึ่งหนึ่งเกินสองหมื่นบาท คณะกรรมการจะเรียกประชุม เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำ

เสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกสำหรับการตัดสินใจ โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิฟ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อ เปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการ ขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการ ตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และ ขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ ข้อมูลจากการประเมินผลที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ สัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป (ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา หน้าที่ 89-91)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนใน หมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือที่ชุมชนที่ยัง ไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภาระกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมบัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนองกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน บัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และ ผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุน ทุกระดับมีแนวทางพัฒนากลไกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการร่วมมือกับภาครัฐ ประชาคมทุกระดับร่วมเป็นกลไก ตรวจสอบให้กองทุนผ่านบาทบริหารได้มีประสิทธิภาพเพื่อประชาชนจริงๆ

ในส่วนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน ทำอย่างไรจะมีการช่วยเสริมสร้าง ศักยภาพ ความเข้มแข็งในการเป็นผู้นำให้มากขึ้น โดยการร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัดต่างๆ จากนั้นก็จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มคน เช่น เรื่องการวิเคราะห์ กิจกรรมที่แก้ปัญหาได้จริง การทำธุรกิจชุมชนเน้นเรื่องตลาด การเขียนโครงการและ การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการแบบโปร่งใสตรวจสอบได้ การแก้ไขปัญหาความ จัดแย้งแบบสันติวิธี การประชุมชาวบ้านแบบสร้างสรรค์ เป็นต้น

9. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับประจำวันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านในเรื่องของการทำบัญชี ซึ่งสรุปได้ใจความ ดังนี้

การจัดทำบัญชีเกรงว่าผู้ทำบัญชีมีความรู้太少 ถึงแม้จะผ่านการอบรมแล้วก็ยังไม่แน่ใจว่าจะทำได้เพราะรูปแบบเข้าใจยากและมีความแตกต่างกับบัญชีที่ทำอยู่มากมีช่องการลงบัญชีมากกว่า 10 ช่อง

สำหรับข้อเสนอแนะกรรมการกองทุนเป็นห่วงเรื่องการจัดทำบัญชี อาจเกิดการผิดพลาดได้ เพราะรูปแบบและวิธีการลงบัญชีค่อนข้างมาก มีหลายช่อง ไม่เหมือนกับบัญชีเงินกองทุนที่มีอยู่แล้วอยากให้มีการปรับรูปแบบวิธีการให้ง่ายต่อชาวบ้านที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาก เพราะส่วนใหญ่จะจบการศึกษาแค่ ป.4 พร้อมกันนี้น่าจะเป็นของชาวบ้านที่คิดเองเหมือนกับบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ที่ทำอยู่ และไม่น่าจะต้องใช้ระบบบัญชีของกรมบัญชีกลางที่สำคัญการกำหนดแนวทางของกองทุนขัดแย้งกับการปฏิบัติงานจริงโดยการบอกให้ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง แต่มีหลายอย่างที่กำหนดให้ชาวบ้านทำ ดังนั้น อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนโดยจัดให้มีการประชุมหมู่บ้านที่ดำเนินการแล้วมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบความจริง 4 ประการ ดังที่ระบุไว้แล้วใน วัตถุประสงค์ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 นี้ จึงมี 8 ด้าน ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา
4. ตัวชี้วัดประเมิน โครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา
5. ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ศึกษา
6. ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิคและตัวแปรที่ศึกษา
7. ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์
8. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร

8.1 เพื่อทราบว่า การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมาย มากน้อยเพียงใด

8.2 เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุ เป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

8.3 เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่จากกระบวนการทำ สารนิพนธ์ครั้งนี้

8.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

1.1 รูปแบบการประเมิน

1.1.1 หลักการพื้นฐานของการประเมิน เป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริงหรือ ที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation”

1.1.2 การตัดสินใจคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

1.1.3 การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินใจค่า

1.1.4 สำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้าง แล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มีตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

1.1.5 รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับซีพีพี โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process – Product) แบบจำลองซีพีพีโมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1.2.1 แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

1.2.2 แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

1.2.3 แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.2.4 แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

1.2.5 แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.2.6 แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.2.7 แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)

1.2.8 แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

1.2.9 แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

1.2.10 แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

1.2.11 แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

1.2.12 แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแบบแม่บทชุมชน)

1.2.13 แบบฟอร์มประมวลข้อมูลเพื่อเขียนบทที่ 4 ของสารนิพนธ์

1.2.14 แบบฟอร์มเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในลักษณะอื่น ๆ

2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือตามกรอบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้รู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 5) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งความถ่วงการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล แต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระและข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและการแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ประกอบด้วยวิธีการหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาหรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ฟ้า ไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน / ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบด้วย ตัวแปรตาม บร.1 ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

2. สภาพปัจจุบัน

3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

4. ด้านวัฒนธรรม

5. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น กรรมสิทธิ์ที่ดินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินเป็นของตนเอง การเช่าที่ทำกิน การมีทัศนคติอยากจะได้สิ่งนั้น สิ่งนี้จึงต้องขายทรัพย์สินเดิมหรือกู้หรือยืมสิน การตลาดสำหรับการผลิต และระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ (เจลีเยว บุรีภักดี และคณะ 2545 : 45-49) ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการกองทุนหมู่บ้านของผู้กู้แต่ละราย

ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A นี้ก็คือ ตัวชี้วัดที่กล่าวแล้วในตอนที่ 3

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2.2 เงิน 1 ล้านบาท

2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคือ

2.5 ผู้สมัครขอผู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้
- 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยเหลือตลาด

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปรต่อไปนี้

- 4.1.1 จำนวนผู้
- 4.1.2 ยอดเงิน

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้
- 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 4.2.3 การขยายกิจการของผู้
- 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- 4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- 4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- 1.3.4 หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้
- 1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้
- 1.3.6 รายได้ของครอบครัว
- 1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้
 - 2.1 เงินที่กู้มาได้
 - 2.2 เงินอื่น ๆ
 - 2.3 สถานที่และวัตถุดิบ
 - 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
 - 2.5 กำลังทำงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

 - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นถึงของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

 - 4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้กู้ได้ทำการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

 - 4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 - 4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงกัน เช่น ปัจจุบันำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจุบันำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจุบันำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

5. ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ศึกษา

การทดลองวิธีการใหม่ หมายถึง การนำวิธีปฏิบัติงาน (Process) แบบใหม่ ๆ ไปใช้กับระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่ในหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

5.1.1 การทำบัญชีแบบใหม่

5.1.2 การตลาดใหม่ให้กับธุรกิจ

5.1.3 การเชื่อมโยงตลาดระหว่างหมู่บ้าน

5.2 ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่ในหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

5.2.1 วิธีผสมอาหารไก่แบบใหม่

5.2.2 วิธีเลี้ยงปลาอุกแบบใหม่

5.2.3 วิธีการตลาดที่ดี

6. ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธี และตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดประมวลเทคนิควิธีการดำเนินงาน หมายถึง การจัดกลุ่มผู้ทำกิจการเดียวกันให้คิดกระบวนการวิธีการทำงาน (Work Procedure) ที่ดีในแนวคิดเชิงระบบ เช่น หน่วยระบบในการทำอาชีพเกษตรกรรมที่ดีจะต้องประกอบไปด้วย ปัจจุบันำเข้า กระบวนการ และผลผลิตที่ดีนั้นจะต้องทำอย่างไร โดยทำการพิจารณาตัวแปรดังต่อไปนี้

1. การใช้ปัจจัยนำเข้าที่ดี ด้านคุณสมบัติและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- เมล็ดพันธุ์
- ยากำจัดศัตรูพืช
- ปุ๋ย
- แรงงานเครื่องจักร
- แรงงานคน

2. กระบวนการที่ดี ได้แก่

- วิธีการไถหน้าดิน
- วิธีการปลูก
- วิธีการดูแล
- วิธีการใช้ยากำจัดศัตรูพืช
- วิธีการใส่ปุ๋ย
- วิธีการเก็บเกี่ยว

3. การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- ได้ผลผลิตต่อไร่จำนวนมาก
- ได้ผลผลิตน้ำหนักดี

7. ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์

ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่

1. รายงานเก็บได้ไม่ครบทุก บร.
2. ผู้รู้ไม่ให้ความร่วมมือ
3. ระยะเวลามีน้อย
4. หลักฐานการเงิน ไม่มี
5. อุปสรรคในการเดินทาง

8. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าบนตัวแปร

รายการของตัวแปรที่จะใช้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประการของการทำสารนิพนธ์ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ของเล่มสารนิพนธ์นี้ บรรดาตัวแปรที่ปรากฏในตอนนี้อย่างส่วนใหญ่ได้มาจากการนำเอาตัวแปรของตอนที่ 3 ถึงตอนที่ 6 มาแจกแจงและเรียบเรียงใหม่ และจะมีตัวแปรใหม่ ๆ บางตัวเพิ่มขึ้น เพื่อตอบคำถามที่เพิ่มขึ้นของตอนที่ 7 พร้อมกันนี้ได้แสดงลักษณะของค่าของตัวแปร เพื่อความสะดวกแก่การเก็บข้อมูลและเขียนสรุปผล

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด อันได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	- มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน - รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทักษะคนที่มียอดกองทุนหมู่บ้าน	- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	- มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวนสมาชิกกองทุน - จำนวนเงินออมและเงินทุน - ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้าน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. คณะกรรมการบริหารกองทุน	- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน	- มีระเบียบบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ

3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร
 - มีการประชุมของคณะกรรมการ
 - มีการรับสมัครสมาชิก
 - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน
 - มีการรับเงินฝาก
 - มีการระดมทุนเงินฝาก
4. การตัดสินเงินกู้
 - มีระเบียบการกู้และขอทุน
 - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย
 - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
 - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
 - จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการกู้เงิน
 - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
5. มีการจัดสรรผลประโยชน์
 - จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท
 - จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ
 - มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้กู้
3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง - มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง
4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง	- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ
5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญา

- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินงานของผู้กู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้ หมายถึง ศักยภาพและแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุนหรือผู้ปองร้ายหรือภัยจากธรรมชาติที่อาจจะมีมาในอนาคต

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับ การกองทุนโดยรวม	- ชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคนมิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม - มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอรัฐบาลจัดการ - สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง
2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้ แต่ละคน	- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. ศักยภาพเดิมของบริบทที่มีมาก่อน เพียงใด	- สภาพของป่า - สภาพของดิน - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา
2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมา	- ศักยภาพในด้านต่าง ๆ
2.1 ทุนด้านการเงิน	- จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน
2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	- จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพของที่ดิน
2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	- จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์ - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - มีโบราณสถาน-โบราณวัตถุ
2.4 ทุนทางปัญญา	- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน
3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้	
3.1 การเกษตร	
3.2 ค้าขาย	
3.3 การบริการในชุมชน	
3.4 อุตสาหกรรมในครัวเรือน	
3.5 การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ	

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบถึงว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือ ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน 1.1 – 1.5 ข้างต้น

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	- มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวนมากน้อยเพียงใด
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน	- จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน - จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน	- จำนวนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน	- มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน - มีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเสริมกัน
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการอาชีพประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิตในชุมชน	- มีหน่วยของค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต และ การดำเนินชีวิตในชุมชน - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน	- มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ - มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลที่เชื่อมโยงกับตำบลอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- ลักษณะของค่าบนตัวแปรใน บร. 2
1. มีความสามัคคี	- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
2. มีความซื่อสัตย์	- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
3. ยกย่องคนทำดี	- สมาชิกในชุมชนยกย่องคนทำความดี
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	- สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	- สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	- ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	- ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	- ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	- ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	- ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่นที่นักศึกษารับผิดชอบ

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน
	- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์สุจริต
	- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
	- สมาชิกในชุมชนยกย่องคนทำความดี
	- สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ในสารนิพนธ์บทที่ 4 นี้จะเป็นผลของการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิดทฤษฎี ซิปป์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

5.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ
เพียงใด

5.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้าง ที่สนับสนุนหรือขัดขวาง
การบรรลุเป้าหมายของกองทุน

5.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการ
ทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้

5.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น ตัวชี้วัด
หรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่าได้-เลย ได้ ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น
ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล
และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นเวลานานหลายปีจากวิกฤตการณ์ทางการเงินปี 2540 ซึ่งเป็นปัญหานี้ก่อนมหาศาลของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน เข้าไปดำเนินการแทรกแซงสถาบันการเงิน ก่อนที่จะมีการสั่งปิดกิจการ 56 ไฟแนนซ์ และธนาคารพาณิชย์อีก 4 แห่ง จากความเสียหายดังกล่าวได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว บางส่วน และความเสียหายที่ยังไม่ได้รับการชดเชยอีก 7.77 แสนล้านบาท หนึ่งในกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินที่อาจจะต้องใช้เวลาชั่งกับชั่งกัลป์แก้ไข เมื่อพิจารณากับรายได้ที่จะเข้า ชดเชยความเสียหายแล้วยังห่างไกล เพราะมีรายได้เงินนำส่งที่ได้มาจากสถาบันการเงินสมทบ 0.4% ของปริมาณเงินฝากต่อปี ซึ่งตกปีละ 20,000 กว่าล้านบาท ขณะที่ภาระหนี้เงินต้นก็ยังมีการหนี้อัตรา ดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายเพิ่มปีละ 40,000 ล้านบาท (ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1,711 วันที่ 7-10 กรกฎาคม 2545 หน้า 8)

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ประเทศไทยสามารถยกระดับรายได้ของประชาชน ได้ดีพอสมควร โดยสามารถลดสัดส่วนคนจนลงได้จากร้อยละ 32.6 หรือ 17.9 ล้านคนในปี พ.ศ.2531 เหลือเพียงร้อยละ 11.4 หรือ 6.8 ล้านคน ในปี พ.ศ.2539 แม้ว่าในปี พ.ศ.2541 ผลกระทบจากวิกฤต เศรษฐกิจจะทำให้สัดส่วนคนจนสูงขึ้นอีกเล็กน้อย คือร้อยละ 13.0 หรือ 8.0 ล้านคน แม้ว่าสัดส่วนคน จนที่กล่าวถึงข้างต้นจะมีจำนวนลดลง แต่ได้เกิดปัญหาทางด้านการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันขึ้น ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน (สรเสรีญ วงษ์ชะอุ่ม 2543 : 14)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

โครงการชุปชีวิตธุรกิจไทยที่รัฐบาลทักษิณให้การสนับสนุนผู้ประกอบการขนาด กลางและขนาดย่อม (SMEs) ขณะนี้การดำเนินงานของโครงการดังกล่าว ยังเป็นไปตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้ โดยเข้าช่วยเหลือผู้ประกอบการ(SMEs) 2,729 รายแล้ว และอีกจำนวน 3,027 รายที่สมัคร เข้าร่วมโครงการ กรมส่งเสริมฯได้ให้ทาง 6 สถาบันอิสระอาทิ สถาบันเพิ่มผลผลิตฯ สถาบันอาหาร สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันยานยนต์ ประเมินโรงงานอุตสาหกรรมที่สมัครเข้ามาว่ามีศักยภาพตรงกับเป้าหมายหรือไม่ ทั้งนี้จำนวน 2,729 ราย ได้มีการส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าไปวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกกว่าแต่ละโรงงานนี้ควร จะแก้ปัญหาในด้านใดบ้าง ปรากฏว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้ประกอบการได้แล้วถึง 1,087 ราย

ซึ่งในจำนวนนี้ได้มีการทำสัญญาให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าช่วยเหลือแล้ว 807 ราย จากการสำรวจผู้ประกอบการของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ทั่วประเทศมีถึง 854,064 ราย และในจำนวนดังกล่าว 90% เป็นภาคการผลิตของอุตสาหกรรมทั้งประเทศ และธุรกิจเหล่านี้ประสบปัญหาในเรื่องของการระดมเงินทุนด้วยตนเอง ทำให้รัฐบาลต้องเข้าไปสนับสนุนอย่างชัดเจนในเรื่องของการสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการเร่งด่วนที่จะกระตุ้นบทบาทของ SMEs ให้ฟื้นตัวขึ้นสำหรับโครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ดูแลความคืบหน้าอยู่ตลอด โดยเป้าหมายของโครงการเน้นให้การช่วยเหลือในลักษณะของการจ้างที่ปรึกษาเข้าไปช่วยเหลือธุรกิจให้กับกลุ่ม SMEs มีความรู้ ความเข้าใจในการแก้ปัญหาภายในกิจการของตนเองให้ตรงจุดมากที่สุด โดยใช้งบประมาณปี 2545 จำนวน 2,000 ล้านบาท มีระยะเวลาของการดำเนินโครงการตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544 – กันยายน 2545 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยผู้ประกอบการ 2,600 ราย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งงบประมาณดังกล่าวนี้ ได้รับการอนุมัติงบประมาณปี 2544 จำนวน 1,800 ล้านบาท แต่ใช้เงินในการดำเนินโครงการฯ 1,400 ล้านบาท อาจจะมีการขยายจำนวนผู้รับสมัครเพิ่ม หรือสนับสนุน SMEs ในด้านอื่น ๆ (ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1,711 วันที่ 7-10 กรกฎาคม 2545 หน้า 17)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นในช่วง 2-3 เดือนที่ผ่านมาอยู่ที่ 43-44 บาท/ดอลลาร์สหรัฐในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมาแข็งค่าขึ้นมาอยู่ที่ 41 บาทกว่า/ดอลลาร์สหรัฐ ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้นมีผลทำให้สินค้าส่งออกของไทยมีราคาสูงกว่าคู่แข่ง มีผลถึงขีดความสามารถในการแข่งขันที่ลดลงจากในช่วง 5 เดือนแรกของปีนี้ การส่งออกของไทยยังอยู่ในสภาพที่ติดลบ ขณะที่สำนักพยากรณ์ต่าง ๆ ทั้งสภาพัฒน์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ทีดีอาร์ไอ รวมถึงกระทรวงพาณิชย์หน่วยงานที่ดูแลการส่งออกของประเทศโดยตรง ต่างตั้งความหวังว่าในช่วงครึ่งหลังของปีนี้จะการส่งออกของไทยจะกลับมาขยายตัวไหลรินดีขึ้น ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐมีผลให้กำไรของผู้ส่งออกลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรและอาหารที่ไปรับคำสั่งซื้อล่วงหน้าจะได้รับผลกระทบอย่างมาก เพราะเมื่อนำเงินที่ขายสินค้าเป็นดอลลาร์มาแลกคืนเป็นเงินบาทจะมีรายได้ที่ลดลง ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นดังกล่าวถือเป็นการซ้ำเติมผู้ประกอบการในกลุ่มสินค้าอาหาร ภายหลังจากที่ในช่วงต้นปีสินค้ากุ้งและไก่ของไทยถูกกีดกันจากสหภาพยุโรป โดยอ้างเรื่องสารตกค้างมีผลให้ผู้ซื้อสั่งเลและชะลอซื้อสินค้า ในเวลานี้การแก้ไขปัญหาาร่วมกันของภาครัฐและเอกชนก็ยังไม่ค่อยเป็นรูปธรรม (ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1,711 วันที่ 7-10 กรกฎาคม 2545 หน้า 14)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของประเทศเสื่อมโทรมลงไปมาก ซึ่งเห็นได้จากมลพิษทางน้ำและทางอากาศเป็นพิษ ป่าไม้ถูกทำลาย ทำให้เวลาฝนตกมีน้ำท่วมเกิดอุทกภัยขึ้น สัตว์ป่าสูญพันธุ์เนื่องจากไม่มีที่อยู่อาศัย ส่วนทางภาคใต้ของประเทศก็มีปัญหาเรื่องเหตุวาระเบิดก่อวินาศกรรม หรือวางแผนลอบโจมตีเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองรัฐบาล การแบ่งพวกเป็นฝักเป็นฝ่ายไม่ว่าจะเป็นชาวพุทธหรือมุสลิม และปัญหาเรื่องประเทศเพื่อนบ้านรุกรานทั้งในเขตน่านน้ำที่ทำการประมง และเขตชายแดนของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความวุ่นวายไม่สงบสุขของประชาชนในประเทศ จากสภาพแวดล้อมของประเทศดังกล่าว รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสภาพแวดล้อมโดยประกาศใช้กฎหมายต่าง ๆ และดำเนินนโยบายแทรกแซงเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท ความอ่อนแอหรือความล่มสลายในท้องถิ่นเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความยากจน ทำให้ คนหนุ่มสาวในหมู่บ้านออกไปหางานทำ หรือไปศึกษาต่อต่างจังหวัดกันมากขึ้น และเป็นระยะเวลาานพอที่จะทำให้คนหนุ่มสาวเหล่านั้นไม่อยากจะกลับเข้ามาในหมู่บ้าน เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องการดำรงชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่บ้านของตนเอง ดังนั้นจึงทำให้มีแต่คนแก่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เป็นผลให้บางหมู่บ้านมีผู้นำที่ขาดความรู้ ความสามารถในการปกครอง และบริหารชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านขาดความสามัคคี การแตกแยกทางความคิด ความเชื่อและการร่วมมือกัน จึงทำให้การพัฒนาชุมชนขาดประสิทธิภาพและศักยภาพ บางหมู่บ้านมีปัญหาเรื่องยาเสพติดมากก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา และเป็นภาระทางสังคม

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ประชาชนในเมืองจะมีค่านิยมในการใช้สินค้าต่างประเทศ และมีการนำเอาวัฒนธรรมของต่างประเทศมาใช้มากขึ้น ซึ่งเป็นยุคของวัตถุนิยม ต้องมีโทรศัพท์มือถือ มีมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ เสื้อผ้าตามแฟชั่นนิยม ส่วนค่านิยมของชาวชนบทจะตรงข้ามกับประชาชนในเมือง กล่าวคือจะใช้สินค้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนในด้านของวัฒนธรรมประเพณีได้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยที่ดีงามไว้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านมะเกลือเก่า เป็นบ้านตั้งมานานบ้านหนึ่งในตำบลมะเกลือเก่า หมู่ 2 อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏว่าตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. 2330 หลวงศรีฯ (มีสร้อยแต่ไม่มีผู้จำได้) เป็นผู้นำมาตั้งก่อนอพยพมานี้ เดิมมีภูมิภานาอยู่เมืองภูเขา (อำเภอภูเขา จังหวัดชัยภูมิ) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของการปกครองอยู่กับเมืองหนองบัวลำภู เป็นไทยสายล้านช้าง ในรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ บ้านมะเกลือเก่าเดิมชื่อ “บ้านมะเกลือ” หรือ “หมากเกลือ” ซึ่งคำว่า หมากเกลือหรือมะเกลือ เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งมีกิ่งก้านสาขากว้างใหญ่ งดงาม มีแก่นสีน้ำตาลโตประมาณเท่าหัวแม่มือเป็นประเภทต้นไม้ยืนต้น ซึ่งมีมากขึ้นอยู่ทั่วไปตามทุ่งนาหรือโคกป่าแถวนี้ มีต้นไม้ใหญ่ที่สุดอยู่ต้นหนึ่งขนาดโตประมาณ 3 คนโอบล้อม ใช้ผลข้อมผ้าให้เป็นสีค้ำสนิทหรือใช้ทำยาระบายได้

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านคือ ชาวนครเวียงจันทร์ คู่มั่งมีอินทร์ของ พวกหนึ่งได้พากันอพยพข้ามแม่น้ำโขง มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ฝั่งขวาเพื่อประกอบอาชีพเป็นผาสุก ระยะที่กล่าวนี้เป็นรัชกาลของสมเด็จพระไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์ผู้ครองนครเวียงจันทร์ประมาณราว พ.ศ.2110 หรือราวรัชกาลแห่งสมเด็จพระจักรพรรดิ แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อไม่ได้ทำเลเป็นที่พ้อใจก็ค่อยอพยพเลื่อนลงมาเรื่อย ๆ เป็นระยะ จนถึงที่ราบลุ่มลำน้ำลำตะคอง อันเป็นส่วนหนึ่งของดงพญาเย็นได้แยกกันตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นพวกๆ พวกที่สำคัญคือ พวกที่มาตั้งเป็นบ้านท่าสิดาและบ้านนาสะแก พวกบ้านท่าสิดาตั้งอยู่ลำตะคองคู้ ไปทางตะวันออก บ้านท่าสิดาตรงที่เรียกว่า ทางออกคู้จอมขวัญ ทุกวัน ต่อมาบ้านท่าสิดาได้ย้ายบ้านไปตั้งอยู่ที่ โกลโนนหินาคดซึ่งเห็นว่าเป็นสถานที่เหมาะแก่การประกอบอาชีพคือ ด้านทิศใต้เป็นโคกป่า ด้านทิศเหนือเป็นที่ราบลุ่มเพราะว่าส่วนที่เป็นโคกป่าเหมาะแก่การเลี้ยงสัตว์ ที่ราบเหมาะแก่การทำนา ซึ่งห่างจากท่าสิดาเดิมไปทางทิศใต้ ประมาณ 2 กม. ส่วนบ้านนาสะแกได้ย้ายไปตั้งบ้านใหม่ทางทิศตะวันออกประมาณ 2 กม. อันเป็นที่เนินสูงชื่อว่า “บ้านสูงเนิน” เพราะว่าเป็นที่สูงและเป็นที่เนินราบลงสู่ลุ่มลำตะคองบ้านใหม่ของชาวท่าสิดา เป็นพื้นที่มีหินาคดปูไปตามพื้นดินเป็นแห่ง ๆ จึงชื่อว่า “บ้านนาหินาคด” ตามลักษณะของพื้นที่ได้อยู่เย็นเป็นสุขเป็นเวลานาน ซึ่งบ้านนาหินาคดเป็นบ้านที่อยู่เส้นทางคมนาคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านไปเมืองสระบุรี ปรากฏว่ามีพ่อค้าและคนสัญจรไปมาอยู่เสมอ บางครั้งได้พักผ่อนนอนอยู่เป็นเวลาหลายวัน ครั้งหนึ่งพวกพ่อค้าเดินทางมาจากภาคกลางได้นำเอาเชื้อโรคหิวาตกโรคมาด้วยจึงมีการแพร่ระบาดของโรคนี้ชาวบ้านได้พากันแตกตื่นอพยพมาอยู่โคกคอนมะเกลือซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของบ้านเดิมประมาณ 1 กม. และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านมะเกลือ” ส่วนคำว่า “เก่า” นั้นเป็นคำเพิ่มขึ้นภายหลังเมื่อ มีบ้านมะเกลือใหม่แล้ว

การตั้งถิ่นฐาน

บ้านมะเกลือได้เจริญขึ้นโดยลำดับ ขุนสมักระชนิรันดร์ (ชุย เจริญสูงเนิน) อดีตกำนัน ตำบลมะเกลือเก่า ได้เล่าให้ฟังว่า บ้านมะเกลือมีหลายร้อยหลังคาเรือน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วน ตะวันออกตั้งแต่คุ้มใหญ่ไปตลอดคุ้มกุดผิง สระพัง และสระตาโลก เรียกว่า ฝ่ายตะวันออก แต่ว่า ตะวันตกคุ้มใหญ่มาจนตลอดหมู่บ้านทางทิศตะวันตก เรียกว่า ฝ่ายตะวันตก ต่อมาชาวมะเกลือเก่า หลายครอบครัวได้อพยพไปตั้งบ้านใหม่อยู่ทางทิศตะวันตก ที่ท่าแก้งโกริมฝั่งลำตะคอง ชื่อว่า บ้านใหม่แก้งโก ต่อมาได้เรียกว่า บ้านมะเกลือใหม่ คำว่าบ้านมะเกลือเก่าก็กลายเป็นชื่อของ บ้านมะเกลือเดิมตั้งแต่นั้นมา

การขยายตัวของประชากร

เมื่อบ้านมะเกลือเก่าได้เจริญขึ้นมีหลายร้อยหลังคาเรือน มีประชากรหนาแน่นขึ้น จึงมีการอพยพไปตั้งบ้านใหม่ตามไร่นาตามาหรือทำเลที่ดินไปประกอบอาชีพหลายแห่ง ทั้งอพยพไปทำมาหากินอยู่ต่างจังหวัดก็มีเป็นจำนวนมาก

การขยายตัวของชุมชน

หมู่บ้านมะเกลือเก่าเมื่อประชาชนมีจำนวนมากขึ้น จำนวนบ้านเรือนก็หนาแน่นมากขึ้น ด้วย จึงได้มีการอพยพออกไปตั้งถิ่นฐานเพื่อไปประกอบอาชีพหลายแห่งตามที่สืบถามได้ความว่า ขุนศรีอักษร (ธรรมพิทักษ์) ต่อมาได้เป็นขุนบาลทุ่งลำไยได้พาพวกพ้องไปตั้งบ้านโคกสะอาด (อยู่ในอำเภอสีคิ้ว)

นายสิง มาสูงเนิน	ได้ไปตั้งบ้านหนองสระเบง (อยู่ในอำเภอสูงเนิน)
นายเขียน พลสูงเนิน	ได้ไปตั้งบ้านโนนหินลาด (ที่บ้านนาหินลาดเดิม)
นายเอื้อง บัลลังก์	ได้ไปตั้งบ้านโสภม้น (อยู่ในอำเภอสูงเนิน)
นายสิง โทสูงเนิน	ได้ไปตั้งบ้านหนองไม้ตาย (อยู่ในอำเภอสูงเนิน)
นายหลอด ธรรมวิชัย	ได้ไปตั้งบ้านหนองม่วง (อยู่ในอำเภอสูงเนิน)

ซึ่งในเวลาต่อมาหมู่บ้านมะเกลือเก่าได้แบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่ คือ หมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 1 , หมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 2

ระบบนิเวศของชุมชน

ทำเลที่ตั้ง

สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมะเกลือเก่า ก่อนที่จะตั้งหมู่บ้านเป็นพื้นที่ป่า มีต้นไม้ขึ้นอยู่มาก โดยเฉพาะต้นหมากเกลือหรือต้นมะเกลือซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน มีหนองน้ำ คือ ห้วยน้ำมัน (เป็นห้วยที่ไหลจากห้วยใหญ่มาห้วยตะโก) มาจดริมฝั่งห้วยตะโก (สาขาลำตะคอง) ทางทิศตะวันออกของกุดแย้ (อยู่ที่บ้านนาหินลาด) ประมาณ 1 กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 2 มีพื้นที่อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 1 หมู่บ้านมะเกลือใหม่ หมู่บ้านโคกสูง และมีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอสูงเนิน

สภาพปัจจุบัน

เป็นหมู่บ้านที่มีผู้คนมาสร้างที่อยู่อาศัยมาก เป็นที่ตั้งของโรงงานเสริมสุขจึงมีผู้คนเข้ามาทำงานในโรงงานพักอาศัยอยู่ในบริเวณโรงงานเป็นจำนวนมาก

- ลักษณะประชากร

หมู่บ้านมะเกลือเก่า มีครัวเรือน 258 ครอบครั้ว มีบ้าน 258 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 978 คน เป็นชาย 488 คน หญิง 490 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกลักษณะประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	488	49.89
- หญิง	490	50.10
2. อายุ		
1 วัน - 3 เดือน	31	3.16
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	9	2.96
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	93	9.50

ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	45	4.60
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	39	3.98
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	430	43.96
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	137	14.00
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	174	17.79
3. จบการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	290	39.72
ระดับมัธยมศึกษา	250	34.24
ระดับอุดมศึกษา	190	26.02
4. อาชีพ		
ทำนา, ทำไร่	530	89.83
ค้าขาย	15	2.54
รับราชการ	15	2.54
อื่นๆ	30	5.08
5. รายได้ของแต่ละครอบครัว		
1,000 - 5,000 บาท	9	0.81
5,000 - 10,000 บาท	15	1.53
10,001 - 20,000 บาท	35	3.57
20,001 - 30,000 บาท	148	15.13
30,001 - 40,000 บาท	37	3.78
50,001 - 100,000 บาท	15	1.53

- แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านมีจำนวนมาก ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ
ดังกล่าวในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดทั้งปี	ไม่ตลอดทั้งปี
บ่อน้ำตื้น	-	-	-
บ่อน้ำบาดาล	-	-	-
สระน้ำ	1	-	3
คลอง	-	-	-
ห้วย	-	-	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	1	3	-
ฝายกั้นน้ำ	-	-	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

เศรษฐกิจ

ประชาชนในหมู่บ้านมะเกลือเก่า มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในชั้นพอมีพอกิน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ซึ่งผลผลิตที่ได้ก็จะนำมาบริโภค ส่วนที่เหลือก็นำไปจำหน่ายเป็นรายได้เข้าสู่ครอบครัวต่อไป

สภาพที่ดิน

สภาพที่ดินเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรเป็นอย่างยิ่ง ทั้งการทำนา ทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ปัจจุบันป่าไม้เหลืออยู่ไม่มากนัก เนื่องจากประชาชนถากถางพื้นที่ป่าเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยรวม ทั้งการสร้างที่ทำกิน ส่วนพื้นที่สาธารณะยังคงมีอยู่

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน คือ ห้วยน้ำมัน อ่างซับประคู้ เขื่อนลำตะคอง

ระบบสาธารณูปโภค

ระบบสาธารณูปโภคของหมู่บ้านมะเกลือเก่า มีน้ำประปา ไฟฟ้า เข้าทั่วถึงทั้งหมู่บ้าน มีร้านค้า โรงเรียน ภายในหมู่บ้านเป็นจำนวนมากพอสมควร

ระบบสังคมวัฒนธรรม

เครือญาติ

ประชาชนในหมู่บ้านมะเกลือเก่ามีความสัมพันธ์ระบบเครือญาติที่รักใคร่ปรองดองกัน อย่างแน่นแฟ้นมีการพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความเคารพเลื่อมใสผู้อาวุโสกว่า

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ในสมัยก่อน หมู่บ้านมะเกลือเก่าแบ่งการปกครองออกเป็นคุ้ม ๆ แต่ละคุ้มมีหัวหน้าปกครองเมื่อมีเรื่องราวเหตุการณ์ใดหัวหน้าคุ้มเป็นผู้เรียกมาอบรมสั่งสอน ซึ่งถูกจัดอย่างมีเหตุผล ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ไม่มีการขึ้นศาล ชาวบ้านเชื่อถือเชื่อฟังเคารพยำเกรงเปรียบว่าเป็นพ่อคุ้มของคุ้มนั้น คุ้มมี 2 ฝ่าย ซึ่งเรียกว่าคุ้มตะวันออกคือ 1.คุ้มใหญ่ 2. คุ้มโสกหมู 3.คุ้มหนองโคก 4.คุ้มหนองสะพัง 5.คุ้มกุดผง 6. คุ้มสระตะโกก ซึ่งในเวลาต่อมาคุ้มทั้งหมดดังกล่าวคือหมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 2 ในปัจจุบัน

ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ฝ่ายตะวันตก คือ 1.คุ้มกกกลาน 2.คุ้มข้าวอีฮ่อม 3.คุ้มหนองอีต้าง 4.คุ้มวัดเก่า 5.คุ้มวัดใหญ่ 6.คุ้มสระหงษ์ 7.คุ้มน้ำอ้อม 8. คุ้มตะวันตก ซึ่งในเวลาต่อมาคุ้มทั้งหมดดังกล่าว คือหมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 1 หมู่บ้านมะเกลือเก่านับว่าเป็นบ้านที่สำคัญในท้องที่ ซึ่งในเวลาต่อมาในสมัย ร. 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้จัดการปกครองแผนใหม่แบ่งเขตการปกครองเป็นมณฑล เมือง อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน

ในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้วได้มีปลัดอำเภอประจำตำบลพ.ศ. 2485 ได้ยุบตำบลมะเกลือเก่า และตำบลมะเกลือใหม่ เป็นตำบลมะเกลือ นายอุทิศทรัพย์แสนยากร เป็นปลัดอำเภอประจำตำบล นายสิงห์โต เจริญ กำนันตำบลมะเกลือเก่าเป็นกำนันตำบลมะเกลือ และให้นายท้าวข วิจิตร กำนันตำบลมะเกลือใหม่เป็นผู้ใหญ่บ้านมะเกลือใหม่ ต่อมาทางราชการได้ยุบเลิกปลัดอำเภอประจำตำบล ได้ยกฐานะบ้านมะเกลือเก่าเป็นตำบลบ้านมะเกลือเก่ามี

นายสิงห์โต เจริญ เป็นกำนัน และยกฐานะบ้านมะเกลือใหม่ขึ้นเป็นตำบลมะเกลือใหม่ มีนายท้าว วิจิตร เป็นกำนัน

พ.ศ. 2501 ทางราชการได้มีหน่วยสารนิเทศก์มาประจำบ้านนี้ ครั้นเมื่อหน่วย สารนิเทศก์ได้ออนจากกระทรวงศึกษาธิการไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย บ้านมะเกลือเก่าก็คงเป็นบ้าน พัฒนาชุมชนต่อไปซึ่งมี นายสุวัฒน์ พูนในเมือง พัฒนาการอำเภอตรี ประจำเขตพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน มะเกลือเก่าเป็นคนแรก

ปัจจุบัน หมู่บ้านมะเกลือเก่าแบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่ คือ หมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ที่ 1, หมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยมี หมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 1 มีนายล้วน จันทรพิทักษ์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 2 มี นายแท่ง บุญสูงเนิน ทำหน้าที่ เป็นผู้ใหญ่บ้านและเป็นกำนันตำบลมะเกลือเก่า และนายเกื้อ กล่อม สูงเนิน เป็นแพทย์ประจำตำบล ปัจจุบันหมู่บ้านมะเกลือเก่ามี นายทองล้วน อุทัยพัฒน์พงษ์ เป็น กำนันตำบลมะเกลือเก่า และนายไฉน หมวกสูงเนิน เป็นผู้ใหญ่บ้านมะเกลือเก่า

วัดและประเพณี

หมู่บ้านมะเกลือเก่ามี วัด อยู่ 2 วัด คือ วัดมะเกลือเก่า ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 1 และ วัดสว่างบูรพาราม ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านมะเกลือเก่าหมู่ที่ 2 ซึ่งมีประเพณีของวัดดังนี้

วัดมะเกลือเก่า มีประเพณีดังนี้

เดือน มีนาคม ทำบุญประเพณี งานประจำปีวัดมะเกลือเก่า
เดือน เมษายน ทำบุญประเพณี งานสงกรานต์
เดือน ตุลาคม ทำบุญประเพณี ตักบาตรเทโว
เดือน พฤศจิกายน ทำบุญประเพณี ลอยกระทง

วัดสว่างบูรพาราม มีประเพณี ดังนี้

เดือน กุมภาพันธ์ ทำบุญประเพณี งานประจำปีวัดสว่างบูรพาราม
เดือน เมษายน ทำบุญประเพณี งานสงกรานต์
เดือน พฤศจิกายน ทำบุญประเพณี ลอยกระทง

ข้อมูลด้านอื่นๆ

- (1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสาธารณูปโภคทั่วถึง ทั้งพื้นที่หมู่บ้านมีอาชีพของตนเอง เช่น ทำนาทำไร่, รับราชการ, ค้าขาย

(2) วัฒนธรรมประเพณีที่เด่นประชาชนในหมู่บ้านเคารพนับถือผู้อาวุโส เช่น ในโอกาสวันสงกรานต์ก็จะประเพณีรดน้ำคำหัวขอพรผู้อาวุโส

(3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพที่ดี ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A (หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้)

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหาและการเสริมสร้างศักยภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งขีดความสามารถในกระบวนการจัดการระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลพอสมควร เพราะได้มีการ ประชาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง

2) เงิน 1 ล้านบาท

กองทุนหมู่บ้านตั้งเมื่อวันที่ 10 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 24 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ปัจจุบัน สถานะกองทุน ปรากฏดังนี้

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 มีคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด 11 คน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

ตารางที่ 3 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ที่ 2

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล		ตำแหน่ง
1	นายพิชัย	บุตรอากาศ	ประธานกรรมการกองทุน
2	นางสุนทร	ไชยอยู่	รองประธานกรรมการกองทุน
3	นายสุนทร	พลสูงเนิน	เหรัญญิกกองทุน
4	นางอัมรินทร์	อมรพรหม	เลขานุการกองทุน
5	นางวิลาวัลย์	ประเทศ	กรรมการกองทุน
6	นายประเดิม	บุตรวงศ์	กรรมการกองทุน
7	นายสาธิต	บนสูงเนิน	กรรมการกองทุน
8	นายประสงค์	รักกลาง	กรรมการกองทุน
9	นางบังอร	ภิญโญ	กรรมการกองทุน
10	นางเนาวรัตน์	นิลสูงเนิน	กรรมการกองทุน
11	นางบังอร	ต้องวิไล	กรรมการกองทุน

- จำนวนสมาชิกกองทุนทั้งหมด 63 คน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

ตารางที่ 4 รายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ที่ 2

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล		จำนวนเงินกู้ (บาท)
1.	นางรำไพ	ทองแสง	10,000
2.	นางอมร	คลังทรัพย์	10,000
3.	นางเรณู	สำเภาเงิน	20,000
4.	นายสวัสดิ์	นนท์สูงเนิน	20,000
5.	นายณรงค์	บุญสูงเนิน	10,000
6.	นางบุญช่วย	บุญสูงเนิน	20,000
7.	นางแสงอรุณ	ไพลสูงเนิน	20,000
8.	นางวิไล	ครีมสูงเนิน	20,000

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงินกู้ (บาท)
9.	นางอุทัย เขียวสูงเนิน	20,000
10.	นายกิตติพงษ์ ภิญโญ	20,000
11.	นางอนุสรณ์ ใจแก้ว	10,000
12.	นายวินัย นิลสูงเนิน	15,000
13.	นายศุภกิจ ทองสืบสาย	15,000
14.	นางอุบล ดิดวงษา	20,000
15.	นางอุไร อาบัลย์	20,000
16.	นางคู่ย แสงสูงเนิน	20,000
17.	นางเกษร อุกฤษ	20,000
18.	นางจาลี จันทรา	20,000
19.	นายนิคม มะกอง	20,000
20.	นายสมศักดิ์ ไหลสูงเนิน	20,000
21.	นายสละ รังสูงเนิน	6,000
22.	นายสมนึก ไหลสูงเนิน	20,000
23.	นายสุรศักดิ์ จตุเทน	20,000
24.	นางจันทร์อง บนสูงเนิน	5,000
25.	นางเขมิกา นาคี	10,000
26.	นางเครือวัลย์ อินทรีย์	5,000
27.	นางเพ็ญพร เมืองสูงเนิน	20,000
28.	นางบุญส่ง บุญสูงเนิน	20,000
29.	นางบัวลอย นิลสูงเนิน	20,000
30.	นางบุญเสริม คีสูงเนิน	20,000
31.	นางระเบียบ ศิลา	20,000
32.	นางแดง เฉื่อยสูงเนิน	20,000
33.	นายสมเกียรติ เสาสูงเนิน	20,000
34.	นางสุนันท์ เหนียวจันทัก	10,000
35.	นางกมลพรรณ ราชา	10,000

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	จำนวนเงินกู้ (บาท)
36.	นายฉน นีราข	10,000
37.	นายระวัง บกสูงเนิน	10,000
38.	นายแฉล้ม นิลสูงเนิน	10,000
39.	นางพันธ์ธรา เปี่ยมไพศาล	15,000
40.	นางพรทิพย์ วันทมาศ	10,000
41.	นายถาวร อินทรีย์	15,000
42.	นางยุพา สมพงษ์	5,000
43.	นายอรุณ เมาสูงเนิน	20,000
44.	นายทองคำ สุขัง	10,000
45.	นายอุทิศ แจ่มคาราศรี	10,000
46.	นางบังอร ภิญโญ	20,000
47.	นางทองพูน บันสูงเนิน	7,000
48.	นางบังอร ถ่องวิไล	20,000
49.	นายอุดมวิทย์ อภินันทร	20,000
50.	นางด้อย คตสูงเนิน	7,500
51.	นางนันทา ภิชาดุข	20,000
52.	นางกาญจนา จันทสมิต	10,000
53.	นางเทียนทอง มะกอง	5,000
54.	นายสวัสดิ์ เงินสูงเนิน	3,000
55.	นางสุรีย์ นีราข	10,000
56.	นายบุญจันทร์ ผอสูงเนิน	20,000
57.	นางลำปาง แวงสูงเนิน	10,000
58.	นางสุนารี รักกลาง	20,000
59.	นายถนอม ดิตมรงค์	10,000
60.	นายวิไล บัลลังค์	10,000

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	จำนวนเงินกู้ (บาท)
61.	นายไฉน หมวกสูงเนิน	20,000
62.	นายสุนทร พดสูงเนิน	5,000
63.	นายสาขัญ บนสูงเนิน	10,000

- ยอดเงินให้กู้รวม 929,000 บาท

- 3) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน คือเงินที่สมาชิกของกองทุนทำการกู้ยืมไปเพื่อประกอบอาชีพได้นำมาชำระคืนแก่กองทุนเมื่อถึงกำหนดเวลาดำเนินเงิน
- 4) ผู้สมัครขอู้ คือประชาชนในหมู่บ้าน บ้านมะเกลือเก่า ที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วเขียนคำร้องเพื่อขอู้เงินจากกองทุน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่าก่อนที่กองทุนหมู่บ้านจะปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก คณะกรรมการจะทำการตรวจสอบผู้กู้ว่ามีคุณสมบัติตรงกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านตามที่กำหนดไว้หรือไม่ และพิจารณาเรื่องการเขียน โครงการเพื่อขอู้เงินของผู้กู้ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาเพื่อปล่อยเงินกู้

จุดเด่น

- จะให้กู้กับผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด
- คณะกรรมการร่วมกันสรรหาพิจารณาและคัดเลือกผู้กู้จากโครงการที่เสนอขอู้

จุดด้อย

- จำนวนเงินที่ขอู้ได้ไม่เท่ากัน เพราะจำนวนสมาชิกที่ขอู้มีมากเกินไปจนเงินที่สมาชิกขอู้ และจำนวนเงินไม่เพียงพอต่อโครงการที่ขออนุมัติทำให้สมาชิกในบางรายเกิดความไม่พึงพอใจเท่าที่ควร
- วิธีการคัดเลือกโครงการเพื่ออนุมัติยังไม่ชัดเจน อาจทำให้เกิดข้อกล่าวหาได้กับคณะกรรมการกองทุนที่ทำการพิจารณาอนุมัติ

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่าคณะกรรมการมีการจัดทำบัญชีในรูปแบบที่เรียบง่ายสามารถเข้าใจได้ดี

จุดเด่น

- สมาชิกสามารถเข้าใจง่ายเมื่อได้ดูวิธีการทำบัญชี
- เป็นหลักฐานในการจ่ายเงินให้กับสมาชิกสามารถตรวจสอบได้

จุดด้อย

- การทำบัญชีต้องมีความรัดกุม ผู้ที่รับหน้าที่ทำบัญชีต้องสามารถอธิบายที่มาที่ไปของเงินได้
- ผู้ทำบัญชียังไม่เข้าใจในส่วนของบัญชีที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดให้ เพราะยากแก่การเข้าใจของผู้ทำบัญชีเนื่องข้อจำกัดจากการศึกษาของผู้ทำบัญชีและความซับซ้อนในบางส่วนของบัญชีการแนะนำวิธีทำธุรกิจหรือการประกอบอาชีพของผู้กู้ในหมู่บ้านนั้นขึ้นอยู่กับประเภทและลักษณะของโครงการที่ขอกู้ แต่ส่วนใหญ่ ผู้กู้จะทำโดยอาศัยความรู้เดิมซึ่งเป็นฐานที่ติดอยู่แล้ว

จุดเด่น

- ทำกันในกลุ่มครัว สร้างเสริมความผูกพันกันในกลุ่มครัว
- ค่าใช้จ่ายต่ำ
- เป็นการเสริมรายได้ให้กับครัวจากการประกอบอาชีพหลัก
- ใช้ประสบการณ์เดิมที่ได้รับสืบทอดตามกันมาจากบรรพบุรุษ

จุดด้อย

- การทำธุรกิจของชาวบ้านจะเหมือนๆ กันทำให้ราคาตกต่ำเพราะของมีปริมาณมากเกินไปความต้องการของตลาด
- ฝีมือยังไม่ดีเท่าคู่แข่งและเกิดการแข่งขันกันเอง
- กระบวนการในการผลิตยังไม่มีมาตรฐานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผลิตภัณฑ์

4) การช่วยเหลือตลาดผู้ประกอบการจะมีตลาดในแต่ละชุมชนนั้นๆ

ขึ้น

จุดเด่น

- ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักเกิดความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น- ขายสินค้าได้ดี
- เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของชุมชนให้เป็นที่รู้จักโดยอาศัยผลิตภัณฑ์

จุดด้อย

- ต้องอาศัยเวลาในการนานพอสมควรในการยอมรับของตลาด
- มาตรฐานของผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดมากนัก

5) การรับชำระหนี้ของผู้กู้ ต้องชำระหนี้กับธนาคาร ซึ่งจะไม่ผ่านคณะกรรมการ

กองทุนหมู่บ้าน

จุดเด่น

- งานมีระบบ
- มีความปลอดภัย

จุดด้อย

- มีความล่าช้า

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) ผลโดยตรง พบว่ากองทุนหมู่บ้านได้อนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้งหมด จำนวน 63 ราย เป็นเงิน 929,000 บาท

จุดเด่น

- ในการอนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้ง 63 ราย เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับผู้กู้ทำให้เงิน 1 ล้านบาทที่ได้ปล่อยกู้ไป เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและเกิดรายได้กับกองทุน มีดอกเบี่ยจากการกู้ยืมกลับมาเป็นทุนสะสมของกองทุนทำให้กองทุนเกิดความเข้มแข็งและสามารถที่จะขยายหรือเพิ่มในเงินกองทุนให้มากขึ้น

- มีการปรับเปลี่ยนกิจการหรือโครงการที่ขอกู้เมื่อจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติไม่เพียงพอ ซึ่งเกิดจากการรู้จักคิดปรับเปลี่ยนตามสภาวะการณ์จากสิ่งที่เป็นอยู่เพื่อให้เกิดการสร้างงาน และรายได้

จุดด้อย

- จากการมีผู้กู้ในจำนวน 63 รายนั้นและได้รับอนุมัติทุกรายแต่ลักษณะการประกอบกิจการหรือโครงการของผู้กู้ไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้ตามโครงการได้จริงทุกราย เนื่องจากเมื่อผู้กู้ไปแล้วพบว่าจำนวนเงินไม่เพียงพอต่อการทำกิจการจึงต้องเปลี่ยนไปดำเนิน กิจการอย่างอื่นทำให้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้
- มีการเงินกู้ที่ได้ไปใช้จ่ายอย่างอื่นหมด เช่น ชำระหนี้ ซื้อมอเตอร์ไซด์อื่นแทนการนำไปดำเนินการตามโครงการ

2) ผลกระทบทางตรง พบว่ามีสมาชิกที่กู้ได้จำนวน 63 ราย จากการที่สมาชิกส่งเสริมออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้กู้พบว่า ผู้ก้นำเงินที่กู้ไปดำเนินการตามปกติและนำไปขยายกิจการของตนเองในบางราย แต่ในบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้ทำการขอกู้

3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่าการทำงานของคณะกรรมการไม่ค่อยมีความร่วมมือและความสามัคคีกันในทุกคณะ ทำให้กองทุนหมู่บ้านไม่มีศักยภาพและเข้มแข็งพอสมควรภายในท้องถิ่นไม่มีเครือข่ายการเรียนรู้เท่าที่ควร การสร้างเครื่องมือที่ใช้ต่อรองทางการตลาดของผู้กู้ยังเป็นไปได้ไม่ได้เนื่องจากไม่มีการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมของผู้กู้ และระบบเศรษฐกิจในหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ คือมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 20,000 บาทปี ต่อครอบครัว แต่ก็ยังถือว่ากลุ่มผู้กู้เงินสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ เพราะอาชีพหลักที่ทำอยู่เดิมนั้นสามารถพอที่จะจุนเจือครอบครัวได้อยู่แล้ว และประกอบกับประชาชนดำรงชีพอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อจึงทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีพอยู่ได้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่ได้นำประสบการณ์ของตนมาประกอบในการดำเนินการหรือกิจการของตน

จุดเด่น

- ผู้มีส่วนใหญ่ที่กู้เงินไปประกอบกิจกรรมแล้วมีทั้งที่ประสบผลสำเร็จเป็น
อย่างดีในการดำเนินกิจการของตนเอง เช่น การทำการเลี้ยงสัตว์ผู้กู้ได้มีการเตรียมสถานที่ การคัดเลือก
สายพันธุ์ และวัตถุดิบที่ใช้เป็นอาหารในการเลี้ยงให้เหมาะกับขนาดและอายุของสัตว์ รวมทั้งดูความ
ต้องการของตลาด เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำเอาประสบการณ์ในการเลี้ยงดูของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์

จุดด้อย

- การดำเนินกิจการของผู้กู้ถึงแม้จะใช้ประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ
อยู่แล้วแต่ยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้อง ยังขาดการปรับปรุงบางอย่าง เช่น การเลี้ยงสัตว์
อย่างปล่อยปละละเลย ให้สัตว์หากินเองตามธรรมชาติ และเลี้ยงอย่างไม่ค่อยจะถูกสุขลักษณะ

2) อาชีพหลักของผู้กู้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพ
ทางการเกษตร และร้อยละ 10 ประกอบอาชีพค้าขายและอื่นๆ

3) หนี้สินของผู้กู้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านพบว่าผู้กู้
ร้อยละ 50 เป็นหนี้สินกับสถาบันการเงินของรัฐและร้อยละ 20 เป็นหนี้สินนายทุนซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้ที่ได้รับเงินมา
แล้วนำไปประกอบกิจการต่างๆ ตามโครงการของผู้กู้ เช่น นำไปซื้อพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยาปราบ
ศัตรูพืช หรือ การค้าขาย เป็นต้น

จุดด้อย

- ผู้กู้ที่ได้เงินมาแล้วแต่ไม่มีเงินทุนสะสมของตนเองหรือมีแต่น้อยมากทำให้
ต้องรอเงินกู้เพียงอย่างเดียวเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพและเงินที่ให้กู้ตามระเบียบรายละไม่เกิน
20,000 บาท ด้านนี้ก็ควรพิจารณากันยุ่งยากทำให้กลุ่มผู้กู้มีเงินจากการกู้ไม่พอในการลงทุนประกอบ
อาชีพ

2) สถานที่และวัตถุดิบในการประกอบกิจการของผู้กู้พบว่ากลุ่มผู้กู้ด้านการเกษตร
มีสถานที่ในการประกอบอาชีพทุกรายแต่วัตถุดิบในการดำเนินงานต้องซื้อทุกชนิดทำให้ต้นทุนในการ
ผลิตสูงขึ้น ส่วนผู้กู้ด้านการค้าขายร้อยละ 15 ขาดของชำ

3) การทำงานพบว่ากลุ่มผู้รู้ด้านการเกษตรร้อยละ 79 ขาดแคลนกำลังคนในการทำงานต้องจ้างคนงานในการประกอบอาชีพทั้งการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว ส่วนการเลี้ยงสัตว์นั้นสามารถที่จะดูแลเองได้ กลุ่มค้าขายและอื่นๆ เป็นการใช้อย่างผู้ประกอบการคนเดียวในการค้าขายไม่มีการจ้างงานในกิจการกลุ่มนี้

4) เทคนิคการทำงานพบว่ากลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการที่ตนเองเสนอในโครงการขอกู้ทุกราย แต่ยังขาดเทคนิคและวิธีการในการทำงาน จึงยังต้องการคำแนะนำ คำเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกมาก

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยงานระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่าผู้กู้มีวิธในการประกอบกิจการโดยการอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ทำนาต้องอาศัยน้ำฝนและจะทำตามฤดูกาลซึ่งได้มีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ด้วย เช่น ใช้เครื่องเกี่ยวข้าวแทนแรงงานคน เป็นต้น

จุดด้อย

- การทำกิจการข้างต้นนี้ ต้องรอฤดูกาลก่อนไม่เช่นนั้นจะทำได้และการใช้เครื่องจักรถ้าใช้ไม่ถูกวิธีจะส่งผลเสียแก่ผลผลิตได้ เช่น อาจจะเก็บเกี่ยวข้าวได้ไม่ดีเท่าแรงงานคน

2) การหาตลาดที่ดีของผู้กู้เนื่องจากผู้กู้แต่ละรายมีการประกอบอาชีพที่ไม่แตกต่างกันนัก ส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพการเกษตร ในเรื่องการตลาดก็จะเป็นลักษณะของตลาดเดิมๆ ซึ่งมีการซื้อขายกันอยู่ก่อนแล้ว ผู้กู้ไม่มีการดำเนินการหาตลาดใหม่ๆ เข้ามาเสริม

จุดด้อย

- การหาวัตถุดิบที่ดีเพื่อมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของผู้กู้ก่อนข้างจะ
หายากเนื่องจากราคาในการซื้อหาแพง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตามค่าของวัตถุดิบที่นำมาใช้ด้วย

3) การหาวัตถุดิบที่ดี เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการอาชีพทุกรายต้องการมากที่สุดเพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้อินค้าได้ราคาตามความต้องการของตนเอง

จุดเด่น

- การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

4) การทำบัญชี โดยทั่วไปผู้กู้เงินจะไม่ค่อยทำบัญชีรายรับรายจ่ายถึงแม้จะทำก็ทำในรูปแบบง่ายๆ ไม่ยุ่งยากทำตามความรู้ความเข้าใจของตนเอง

จุดด้อย

- บางครั้งการทำบัญชีแบบชาวบ้านนั้นจะลงข้อมูลที่ไม่ค่อยละเอียดเท่าที่ควร เพราะว่ารายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ นั้นจะไม่ค่อยลงกันทำให้ข้อมูลอาจผิดพลาดได้ง่าย

5) การวิเคราะห์ประเมิน จะเห็นได้ว่าการประเมินกระบวนการของระบบ B นั้น มีวิธีดำเนินการของตนเองโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในการประกอบอาชีพแต่อาศัยเทคโนโลยีบางอย่างในการทำกิจกรรมซึ่งได้ช่วยส่งเสริมให้มีผลผลิตและความรวดเร็วในการผลิตสินค้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อครอบครัวและเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) ผลโดยตรง

- ของผลผลิต จะเป็นในเรื่องของรายได้ของผู้ประกอบกิจการซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะได้ในจำนวนที่เป็นเงินก้อนในช่วงระยะเวลาที่เก็บเกี่ยวผลผลิต อาจจะใช้ระยะเวลา 6 - 7 เดือน หรือ ว่าเป็นปี ซึ่งรายได้แต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับ การประกอบอาชีพ มีพื้นที่หรือมีจำนวนผลผลิตมากน้อยเพียงใด แต่จะอยู่ในช่วง 10,000 – 20,000 บาท / ปี

จุดด้อย

- จะเห็นได้ว่าระยะเวลาในการได้ผลกำไรเป็นในรูปของค่าตอบแทนนั้นจะใช้ระยะเวลาพอสมควร และจะได้เพียง 1 ครั้งต่อปี ถ้าในกรณีที่รอไม่หาอาชีพเสริมก็จะมีรายได้จากอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว

- ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ ส่วนใหญ่ผู้เงินของบ้านจะได้ผลตอบแทนเป็นในรูปแบบของค่าจ้าง ค่าตอบแทนมากกว่าสิ่งของ

2) ผลกระทบโดยตรงผู้ที่ได้ขยายกิจการ ในจำนวนผู้ทั้ง 63 รายนั้น ส่วนมากผู้จะนำเงินไปเพิ่มทุนในการผลิตมากกว่าการขยายกิจการเพราะเนื่องจากวงเงินที่ให้ผู้น้อย

3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่า กลุ่มผู้ที่ไม่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ยังไม่มี การนำภูมิปัญญาในท้องถิ่น ของตนเองมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ขาดความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจแบบพอเพียงต้องการผลกำไรมากโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนที่สูงตามไปด้วย เป็นผลทำให้กิจการของตนเองไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำและจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่าไม่มีการกลับคืนถิ่นของประชากร กลุ่มคนที่ทำงานอยู่ต่างถิ่นเมื่อกลับมาถิ่นแล้วก็จะกลับไปดำเนินการที่เดิม

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพทางการเกษตรจำนวน 63 รายสรุปได้ดังนี้

1. ขาดการนำเข้าปัจจัยที่ดีตามตัวชี้วัด
2. ขาดกระบวนการที่ดีในการประกอบอาชีพตามตัวชี้วัด
3. ขาดผลผลิตที่ดีทั้งด้านคุณภาพและปริมาณตามตัวชี้วัด

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุนพบว่าราษฎรในหมู่บ้านรวมทั้งผู้นำของหมู่บ้านให้ความสนใจนโยบายของรัฐบาลและมีความต้องการอยากให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพราะในหมู่บ้านก็ได้มีกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วจึงประสานความร่วมมือกันทั้ง กำนัน แพทย์ประจำตำบล และพัฒนาการอำเภอ รวมถึงศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ได้มาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน จนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

4.1.2 ระบบการบริหารกองทุนพบว่า กองทุนหมู่บ้าน ได้มีการวางระบบ โครงสร้างของกองทุนในการจัดการบริหารมีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการครบทั้ง 11 คน มีการแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการและมีการประชุมคณะกรรมการเป็นประจำการเปิดรับสมาชิก การจัดทำบัญชีและการให้เงินกู้ตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน มีการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนอย่างยุติธรรม

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองโดยใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง และได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ ให้กับครอบครัวและชุมชน

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่าคณะกรรมการมีการชี้แนะให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนว่าเป็นของสมาชิกทุกคน ให้ช่วยกันรักษาสามารถจัดการบริหารกันเองได้ ส่วนกลุ่มผู้กู้ยังขาดแนวความคิดในการประกอบอาชีพ และยังมีบางส่วนยังคงเป็นทาสเงินกู้ยืมอยู่เนื่องจากมีระบบการกู้ที่ง่ายกว่า

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่าภายในหมู่บ้านยังมีสภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะแก่การทำการเกษตรจำนวนของประชากรเหมาะกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีกลุ่มต่าง ๆ ตั้งขึ้นก่อนแล้ว ภายในหมู่บ้านไม่มีโรงเรียนจะมีแต่สำนักสงฆ์ที่ชาวบ้านช่วยกันสร้างขึ้นมาใหม่ แต่ก็

สามารถเดินทางไปเรียนถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยสะดวกนักในบางรายเพราะถนนหนทางลำบากเพราะอยู่ไกลจากโรงเรียนโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามฤดูกาล

4.2 ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1. การมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ อยู่ก่อนแล้ว
- 2. มีเงินทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 3. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของสมาชิกในหมู่บ้าน

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1. การทำงานของคณะกรรมการบางส่วนขาดความรับผิดชอบต่อน้ำที่
- 2. สมาชิกบางส่วนไม่ค่อยพอใจการตัดเงินกู้ ของคณะกรรมการ

4.3 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.3.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านโดยการสุ่ม 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ได้ 150 หลังคาเรือนใน 258 หลังคาเรือน

ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละของความเข้มแข็งจำแนกตามลักษณะของตัวแปร

ลักษณะความเข้มแข็งของชุมชน	ลักษณะค่าตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. มีความสามัคคี	มาก	10	23.81
	ปานกลาง	12	28.57
	น้อย	20	47.62
2. มีความซื่อสัตย์	มาก	15	35.71
	ปานกลาง	22	52.38
	น้อย	5	11.90
3. ยกย่องคนทำดี	มาก	9	21.43
	ปานกลาง	10	23.91
	น้อย	23	54.76

ลักษณะความเข้มแข็งของชุมชน	ลักษณะค่าตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มาก	11	26.19
	ปานกลาง	17	40.48
	น้อย	14	33.33
5. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา	มาก	28	66.66
	ปานกลาง	14	33.33
	น้อย	-	-

จากตาราง ความเข้มแข็ง ของชุมชนจะเห็นว่า

จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ครอบครัว มีความเห็นว่าสมาชิกในชุมชนมี

1) ความสามัคคีน้อยซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 47.62 ของการสุ่มตัวอย่าง

2) ความซื่อสัตย์ สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ปานกลาง ซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 52.38

ของการสุ่มตัวอย่าง

3) ยกย่องคนทำดี จะเห็นได้ว่าชุมชนมีการยกย่องคนทำดีอยู่ในระดับปานน้อย คิดเป็นร้อยละได้ 54.76 ของการสุ่มตัวอย่าง

4) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับปานกลางซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 40.48 ของการสุ่มตัวอย่าง

5) ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็น ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นกันมากเมื่อคิดเป็นร้อยละได้ 66.67 ของการสุ่มตัวอย่าง

ซึ่งเมื่อดูจากตารางจะเห็นได้ว่าสมาชิกในชุมชนบ้านมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สามารถรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการกันได้

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผล โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กรณีศึกษากองทุน หมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา) สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาว่าในท้องถิ่นสามารถจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน โดยเงินกองทุน 1 ล้านบาท ยังคงอยู่
3. เพื่อศึกษาว่าในหมู่บ้านและชุมชนมีความเข้มแข็ง สามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือ ร่วมใจ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด
4. เพื่อศึกษาถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพของตนเอง และสร้างรายได้ของชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. วิธีการดำเนินการ

ผู้ทำวิจัยได้ดำเนินการประเมินโดยได้ประยุกต์รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟฟ์ (CIPP) ของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมินสถานะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายเป็นประชากรในหมู่บ้านที่ผู้ทำวิจัยเก็บข้อมูล คือกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้ และสมาชิกทั่วไป ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ ตลอดจนข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

3. ผลการดำเนินงาน

ผู้ทำวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่างๆ โดยใช้แบบรายงานบริบท (บร. 1 – บร. 12) ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน และระดับตำบล แล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ อาศัยใช้หลักสถิติและไม่ใช้หลักสถิติ

การติดตามการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ได้ผลสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1

สรุป อภิปรายผล

1. การบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า บรรลุเป้าหมายทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก กองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้านมะเกลือเก่า และมีแนวโน้มที่ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เมื่อมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับกองทุน หมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า ได้จัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน โดยการให้ชาวบ้านในหมู่บ้านออกเสียงโหวตในการเลือกคณะกรรมการกองทุน และคณะกรรมการกองทุนได้มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง และลงตัว ตามคุณสมบัติของคณะกรรมการแต่ละคน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านมะเกลือเก่า ได้เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้าน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่สามารถถึงขั้นถึงตนเองได้ทั้งหมด เพราะยังต้องอาศัยความร่วมมือ งบประมาณ ในการ จัดประชุมทุกครั้ง จากชาวบ้านในหมู่บ้าน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมประชาชนในหมู่บ้านมะเกลือเก่า มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านกัน เช่น กลุ่มค้าขาย เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นประชาชนในหมู่บ้านมะเกลือเก่ามีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ สามารถแยกได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านบวก ได้แก่

2.1.1 ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพมาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยังมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้านในหมู่บ้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ ได้แก่

2.2.1 คนในหมู่บ้านยังมีสภาพการเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน สาเหตุของการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนอาจมาจากไม่มีคำตอบแทนในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน หรือเป็นคณะกรรมการกองทุนแล้วไม่ได้คำตอบแทนอะไรเลย หรือ ราษฎรกลัวที่จะเข้ามาช่วยงานในด้านนี้ไม่ได้

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายความรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้ทำวิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพค้าขาย กลุ่มเกษตรกร กลุ่มบริการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกหมู่บ้าน การมีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน ในการจัดเป็นกลุ่มองค์กรย่อยในหมู่บ้าน ด้านองค์กรแหล่งความรู้ ที่เสริมการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตในหมู่บ้านนั้น มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพในหมู่บ้าน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และยังมีองค์กรภายนอกหมู่บ้านที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในหมู่บ้านอีกด้วย ซึ่งเป็นโครงการจัดตั้งหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้กับทางหมู่บ้านและตำบล

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

ชาวบ้านในหมู่บ้านทุกคนต่างรู้หน้าที่ของตนเอง สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันมาก โดยวัดจากการเข้าร่วมงานพิธีทางศาสนาในวันสำคัญ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ โดยดูได้จากในช่วงฤดูเก็บผลผลิตในหมู่บ้าน ส่วนเรื่องของความซื่อสัตย์และการให้ความมกย่องคนทำความดีในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง หากสมาชิกในหมู่บ้านมีโอกาสได้ศึกษาเพิ่มเติม เพราะขาดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการหาความรู้เพิ่มเติมของสมาชิกในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่สมาชิกในหมู่บ้านจะมีอาชีพหรือมีงานทำกันเกือบทุกคนที่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ ความรักความปรองดองในครอบครัวส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านจะมีมาก เพราะครอบครัวอยู่กันในระบบเครือญาติ การรวมตัวจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้านจะมีอยู่และมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา และคนพิการอยู่เสมอ โดยได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐด้วย

5. ผลโดยตรง และผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับกองทุนในอนาคต มีดังนี้

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) กองทุนหมู่บ้าน เมื่อเวลาผ่านไประยะเวลาหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการ สามารถก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น และสมาชิกที่กู้เงินไปไม่สามารถนำเงินมาส่งคืน พร้อมทั้งต้นและดอกเบี้ย ก็จะทำให้กองทุนไม่สามารถเติบโตหรือหยุดอยู่กับที่

5.2 ผลกระทบโดยอ้อม (Direct Impact) สำหรับสมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการ สามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้ และยังสามารถเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจในบ้านได้มากกว่าเดิม

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Imdirect Impact) ของสมาชิกที่กู้เงินไปประกอบอาชีพ แล้วประสบผลสำเร็จ ก็จะทำให้วิถีชีวิตสมาชิกคนนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ตอนที่ 2

ข้อเสนอแนะ

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทำสารนิพนธ์มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1.1 ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 จำนวนเงินกู้ควรเพิ่มขึ้นมากกว่า 20,000 บาทต่อ 1 ราย

2.1.2 ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ควรจะถูกลง

2.1.3 ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 การชำระหนี้คืนควรขยายระยะเวลาออกไปอีก

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน ผู้ทำสารนิพนธ์มีข้อเสนอแนะดังนี้

2.2.1 ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 รัฐบาลควรมีงบประมาณในการจ้างคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำงานรวมทั้งงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือในการทำงาน

2.2.2 ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 รัฐบาลควรมีการส่งคนมาให้ความรู้ต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้านให้มากขึ้น

2.2.3 ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 รัฐบาลควรมีการส่งคนมาช่วยบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน ผู้ทำสารนิพนธ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

2.3.1 ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านควรมีการนำเงินกู้ไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้เงิน

2.3.2 ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านควรมีการรวมกลุ่มของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำเงินกู้ไปจัดตั้งกลุ่มในการประกอบอาชีพ

2.3.3 ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 สมาชิกผู้กู้เงินควรมีการวางแผนการจัดการในการใช้เงินที่กู้ไปให้เหมาะสม

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือวิจัยเพิ่มเติม ผู้ทำสารนิพนธ์มีข้อเสนอแนะดังนี้

2.4.1 ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการจัดทำเวทีชาวบ้านของกลุ่มอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านให้มากขึ้น

2.4.2 ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรจะมีการสอบถามข้อมูลความคิดเห็นจากประชากรในหมู่บ้านให้ได้ทั่วถึงมากขึ้น

2.4.3 ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ควรจะมีเวลาในการสอบถามเจาะลึกเฉพาะรายการของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านให้มากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). **ชุดวิชาการประเมินเพื่อการศึกษา.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา, (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ,

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). **ชุดสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.**

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อ**

เตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุ
สภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.**

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและเคอื่อเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน
จังหวัดนครราชสีมา

มติชนรายวัน. วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2545

<http://infion.netfirms.com/45013.htm>

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี